

**NAČRT NAKUPA
KNJIŽNIČNEGA GRADIVA**

**KNJIŽNICE LAŠKO
ZA LETO 2022**

1. Poslanstvo, strategija in cilji, ki bodo doseženi z načrtovanim nakupom gradiva

Knjižnica Laško je splošna javna knjižnica, namenjena izobraževanju, informiranju, dvigu bralne kulture in kulture nasploh ter kvalitetnemu preživljanju prostega časa občanov občin Laško in Radeče. Načrtno zbira, obdeluje in hrani zapise različnih področij na raznovrstnih nosilcih in v e-okolju, da jih lahko obiskovalci vseh generacij uporabljajo in si jih izposojajo. Kvalitetna, celovita in aktualna knjižnična zbirka je osnova za delovanje splošne knjižnice. Z nabavno politiko, ki mora biti premišljena in združevati različne strategije za oblikovanje knjižnične zbirke, splošna knjižnica lahko uresničuje imperativ po takšni knjižnični zbirki. Izvedbeni tovrstni dokument pa je Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva, ki strokovno in praktično opredeljuje izbiro in nakup knjižničnega gradiva. Pri tem upošteva strokovna načela, ki veljajo za oblikovanje zbirk splošnih knjižnic, in potrebe okolja, v katerem knjižnica deluje. V Praksi to pomeni, da določa poslanstvo, cilje, namen, kriterije, obseg, strukturo in dostopnost knjižničnega gradiva. Je osnova za izgradnjo, razvoj, vzdrževanje in vrednotenje knjižnične zbirke.

Čim boljša knjižnična zbirka pa je le osnova do nabora raznovrstnih storitev, ki jih s pomočjo gradiva knjižnica omogoča svojim članom. Prva in osnovna storitev izmed teh pa je izposoja knjižničnega gradiva, ki ga knjižnični kader s strokovno ureditvijo in z znanjem posreduje uporabnikom, jih o njem informira in kvalitetno svetuje. Lahko rečemo, da skrbi za živost zbirke v knjižničnih prostorih (ki so tudi eden izmed temeljnih elementov dobre knjižnice), ki je kot taka osnova knjižnice kot osrednjega kulturno-informacijskega središča v svojem okolju.

Skrb za širjenje in dvig bralne kulture in bralne pismenosti je temeljno poslanstvo splošnih knjižnic. Smo pa tudi izobraževalne, informacijske, kulturne, prav tako pa družabne in prostočasne ustanove. Trudimo se, da se odzivamo na spremembe v lokalnem okolju in da bi občanom različnih starosti nudili sodobne knjižnične storitve.

Ena izmed zakonsko določenih nalog splošnih knjižnic je tudi sodelovanje v vseživljenjskem učenju. Opravljamo ga vsakodnevno z vsemi generacijami naših uporabnikov, predvsem pri izposojevalnem in svetovalnem delu ter prek raznovrstnih dejavnosti, bibliopedagoškega dela in prireditev. Posebna oblika vseživljenjskega učenja so tudi dejavnosti, ki so organizirane v okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje pri Knjižnici Laško.

V Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice 2018-2028 sta **poslanstvo in pomen splošne knjižnice opisana skozi številne vloge, ki jih ima v lokalni skupnosti. Te so: razvoj predbralne pismenosti; bralna kultura in bralna pismenost otrok, mladostnikov in odraslih; pridobivanje znanja; informacijsko in računalniško opismenjevanje; vključevanje vseh prebivalcev lokalne skupnosti v družbo; domoznanska dejavnost; informacijsko središče lokalne skupnosti; odločanje o javnih zadevah in spremljanje aktualnega dogajanja v družbi; spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti.** Vse naštetu v Knjižnici Laško večinoma in vsaj do neke mere opravljamo. Tako zapisana široko razumljena naša vloga pa nam daje zelo močno motivacijo za naše delo v prihodnje.

»Zaupanje, ki ga splošnim knjižnicam izkazuje celotna slovenska družba, je obveza, ki nam narekuje obdržati to, kar smo dosegli, predvsem pa razvijati svojo dejavnost tako, da bo v spremenjenih družbenih razmerah splošna knjižnica tudi v prihodnje vsem prebivalcem Slovenije podpora na področju izobraževanja, informacijske pismenosti in kulture.« (Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013-2020)

Cilji, ki jih želimo doseči v letu 2022

Z nakupom knjižničnega gradiva v letu 2022 bomo zasledovali temeljni cilj, ki smo ga opredelili v uvodu; za njegovo dosego pa si bomo prizadevali izpolniti čim več parcialnih ciljev:

- Zagotavljali bomo ustreznost in aktualnost knjižnične zbirke (z novimi naslovi in rednim odpisom) glede na informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe občanov občin Laško in Radeče.
- Z ustreznim nakupom (v pripadajočem deležu) bomo sodelovali pri izgradnji knjižnične zbirke Posavske potujoče knjižnice, ki je pričela delovati jeseni 2020.
- Spodbujali in razvijali bomo branje, oblikovali čim višjo bralno kulturo in si prizadevali za čim boljšo informacijsko pismenost naših občanov. To bomo dosegli z ustrežno knjižnično zbirko na različnih nosilcih in izvajanjem različnih dejavnosti.
- Uveljavljali bomo oz. se približevali izpolnjevanju določil in smernic Strokovnih priporočil in standardov splošnih knjižnic.
- Načrtovali bomo nakupe publikacij v javnem interesu, ponatisov slovenske izvirne leposlovne klasike in ponatisov izvirnih slovenskih strokovnih del za mladino in odrasle, otroške in mladinske literature z znakom kakovosti »zlata hruška«, iz priporočilnih seznamov Centra za mladinsko književnost pri MKL ipd.
- Upoštevali bomo obletnice oz. pomembnejše dogodke v letu 2022 ter z nakupom pridobili na to nanašajoče vsebine v različnih publikacijah in na različnih nosilcih: 110-letnica smrti pesnika Antona Aškercarja, 110-letnica smrti geografa in prvega predsednika Slovenskega planinskega društva in urednika Planinskega vestnik prof. Frana Orožna, 150-letnica rojstva arhitekta Jožeta Plečnika ter 400-letnica rojstva dramatika in pisatelja J. B. Moliera.
- Zagotavljali bomo dostop do portalov ter e-knjig v slovenskem jeziku in zvočnih knjig ter omogočali njihovo izposajo.
- Zagotavljali bomo gradivo za domoznanske raziskave in študije ter izgradnjo domoznanske podatkovne zbirke in skrbeli za ohranjanje slovenske kulturne dediščine.
- Upoštevali bomo danosti, značilnosti in posebnosti našega okolja, spremljali razvojne trende na različnih področjih ter si prizadevali v zadostni in primerni obliki sovplivati na razvoj lokalne skupnosti in njenih prebivalcev.
- Prizadevali si bomo za dvig kvalitete življenja prebivalcev v lokalnem okolju in poskušali vplivati na zmanjševanje socialnih razlik med njimi.
- Zagotavljali bomo čim bolj enakomerno dostopnost do knjižničnih gradiv v vseh krajih v mreži Knjižnice Laško ter omogočali čim bolj enako dostopnost vsakega občana do knjižničnih gradiv. Na območju občine Radeče od oktobra 2020 zagotavljamo dostopnost do knjižničnih storitev tudi s Posavsko potujočo knjižnico, za katero bomo sodelovali pri nakupu knjižničnih gradiv za izgradnjo kakovostne knjižnične zbirke.
- Zagotavljali bomo gradivo za uporabnike s posebnimi potrebami.
- Upoštevali bomo priporočena razmerja znotraj zbirke in nakupa in se trudili jih dosegati v čim večjem obsegu.

Stopnja doseganja naštetih ciljev bo v l. 2022 v precejšnji meri odvisna od epidemiološke situacije v državi in trenutno veljavnih omejitvenih ukrepov. Zgoraj naštetu in v celotnem dokumentu podrobneje opisano načrtovanje bo mogoče izvesti le v primeru, da bo knjižnica delovala v polnem obsegu ter bo tudi omogočena izposoja in promocija knjižnične zbirke brez omejitev. Če bomo večji del leta delovali v omejenem obsegu, bomo več sredstev namenili oz. preusmerili v nakup e-knjig in zvočnih knjig v slovenskem jeziku.

2. Vsebinski kriteriji letnega nakupa za izgradnjo knjižnične zbirke

Pri vsebinskih kriterijih nakupa se bomo orientirali glede na ciljne skupine uporabnikov.

a) Predšolski otroci

Kupovali bomo kvalitetno gradivo, s katerim bomo pri predšolskih otrocih:

- spodbujali proces spoznavanja predmetov in njihovih lastnosti ter pojmov, števil (z igračami, predmeti ter drugim primernim in specialnim gradivom – knjige s tipalnimi in zvočnimi učinki ...)
- razvijali razmišljanje, učenje in ustvarjalnost (primerno poučno gradivo, didaktične igrače, miselne igre)
- vzpodbujali domišljijo, ustvarjalnost na različnih področjih
- privzgapjali občutek za jezikovno pravilnost in besedno pestrost (uganke, pesmi, slikopisi, ustvarjalne igre ...)
- razvijali likovni čut (kvalitetne slikanice in drugo gradivo, ki poudarja likovne spretnosti)
- prispevali k njihovem glasbenemu in gibalnemu razvoju (zvočni posnetki, razni predmeti, prirejena enostavna glasbila, taktilne igrače)
- skrbeli bomo za stalno dostopnost klasičnih del (pravljic in drugih literarnih del, še posebej slovenskih), tudi v več izvodih
- redno bomo obnavljali fond in namenjali posebno pozornost gradivom, ki morajo biti del knjižnične zbirke, in tako otrokom zagotavljali stalen stik z ohranjenim, čistim in nepoškodovanim gradivom.

Prizadevali si bomo za ponudbo gradiva na različnih medijih (tiskano, zvočni in video posnetki, elektronski viri, igrače ...). Pri izboru gradiva bomo še posebej pozorni na jezikovno in likovno kvaliteto. Pri uporabi in nakupu igrač bomo dajali poudarek njihovi varnosti in temu, da so le-te primerne za hranjenje in vzdrževanje higiene ter da so vzdržljive.

b) Osnovnošolci

Tudi v tej starostni stopnji bomo s pomočjo primerne knjižnične gradiva sledili čustvenemu, osebnostnemu in izobraževalnemu razvoju otroka, glede na posamezne triade šolanja:

- v prvi se osredotočimo na domišljijjski in ustvarjalni svet ter na učenje branja (ljudske in avtorske pravljice, uganke, slikopisi, prirejeno gradivo za učenje in navajanje na branje),
- v drugi se zaradi osvojenih bralnih spretnosti pozornost bralca preusmeri k razširjanju znanj in v njem se oblikujejo interesna področja; velik poudarek dajemo nakupu gradiva, ki spodbuja vedoželjnost, odkrivanje neznanih svetov (leposlovno in strokovno gradivo, pri čemer še posebej poudarjamo klasično knjižno gradivo)
- v zadnji triadi pa se posvetimo zadovoljevanju otrokovih potreb v zvezi z odraščanjem in oblikovanjem osebnosti (zbirke leposlovnega gradiva, ki prinašajo zgodbe njihovih vrstnikov, različne življenjske situacije, odločitve). Na drugi strani pa se z nakupom gradiva odzivamo tudi na naraščajoče zahteve informacijske pismenosti (gradivo na različnih medijih, uporaba kvalitetnih elektronskih virov in spodbujanje uporabe tovrstnih tiskanih virov – enciklopedije, priročniki, slovarji, poljudne in literarne revije za otroke).

Od te ciljne skupine naprej bomo pozorni tudi na zagotavljanje primernih e-gradiv (predvsem e- in zvočnih knjig) ter ustrezno predstavljanje njihove primerne uporabe.

c) srednješolci

Pri nakupu dajemo poudarek predvsem gradivu:

- s primerno vzgojno vsebino za mlade (oblikovanje osebnosti, etična vprašanja, problemi odraščanja, odnosi med vrstniki in različnimi generacijami)
- v zvezi s srednješolskim izobraževanjem in maturo (učbeniki, ki so splošni in širše uporabni, nekaj osnovne strokovne literature posameznih področij srednješolskega izobraževanja)
- ki je v pomoč pri nadaljnjem poklicnem usmerjanju in izbiri študija

- izobraževalne in razvedrilne narave, s katerim zadovoljujemo interese in zanimanja mladih (potovanja, šport, hobiji, glasba, filmi)
 - pri leposlovju, ki jim je s svojo tematiko vsebinsko in generacijsko blizu.
- Skrbimo za ustrezno ponudbo različnih tipov gradiva, tako nekaterih elektronskih baz podatkov, kvalitetnih informacijskih knjižnih virov ter dostopa do e-knjig in zvočnih knjig. Pri tem se trudimo uporabnike navajati tudi na pravilno uporabo teh tipov gradiva.

d) študenti in drugi mladi

Pri nakupu gradiva študente obravnavamo kot posebej zahtevno ciljno skupino, ki zahteva preiščljeno pozornost pri nabavi gradiv.

- Študijsko gradivo kupujemo, v kolikor je širše uporabno (za različne študijske smeri, za vseživljenjsko izobraževanje ali tudi za splošno uporabo). Prisluhnemo ponavljajočim se potrebam po določenem gradivu, spremljamo zastopanost študijskih smeri in analiziramo, kaj študirajo.

- Kupujemo gradivo, ki mladim pomaga pri reševanju problematike, specifične zanje (zaposlovanje, stanovanjsko področje, različne družbene vloge, ustvarjanje družine, etična vprašanja, oblikovanje osebnosti in specifičnih interesov).

Trudimo se za zastopanost študijskih gradiv na različnih medijih. Z naročenimi bazami podatkov (Tax-Fin-Lex, Ebonitete.si, Ebsco Host) študentom nudimo tudi gradivo akademske zahtevnosti, predvsem v tujih jezikih in z omogočenim oddaljenim dostopom.

e) odrasli

S kupljenim gradivom si prizadevamo zadovoljiti splošne in skupne potrebe ter interese, ki so specifični glede na poklicno usmeritev, izobrazbo, življenjske situacije in družbene vloge članov. Pri nakupu bomo še posebej pozorni:

- pri zbirkah leposlovnega gradiva bomo skrbeli, da bodo v zadostnem številu in v celotni mreži zastopana izvirna kvalitetna slovenska literarna dela in kvalitetna prevedena literatura, v določeni meri pa tudi razvedrilna literatura
- nabavljali bomo poljudno in strokovno gradivo različnih področij in strok ter različnih zahtevnostnih stopenj od poljudnih do strokovnih, redkeje znanstvenih
- poseben poudarek bomo namenili pravni in drugi praktično uporabni literaturi javnega značaja
- pozorni bomo na gradivo, povezano z gospodarstvom naših krajev (zdraviliški turizem, živilskopredelovalna industrija, obrti, papirništvo, zdravstvene storitve)
- na gradivo, ki ga občani in lokalna skupnost potrebujejo pri spoznavanju in preučevanju zgodovine, kulturne dediščine, gospodarstva našega območja nekoč in danes (domoznansko gradivo). Prizadevali si bomo slediti izdajam avtorjev iz naših krajev in pomembnejše tudi predstaviti na srečanjih z njimi.
- na nabavo splošne informativne periodike
- na omogočanje dostopa do različnih vsebin preko spleta.

f) brezposelni

S posebno pozornostjo do brezposelnih članov knjižnice kupujemo gradivo, ki:

- jim pomaga pri iskanju novih zaposlitev, pokriva različne možnosti poklicne usmeritve in aktivnosti za iskanje zaposlitve
- jih podpira pri vseživljenjskem izobraževanju in dodatnem izobraževanju, prekvalifikaciji, s poudarkom na poklicih, ki so iskani v našem okolju.

g) upokojeanci

Pri nabavi gradiva za to starostno skupino si prizadevamo, da upoštevamo njihove specifične potrebe in interese ter posebno družbeno vlogo. Trudimo se, da bi jim zagotovili gradivo, ki:

- obravnava probleme staranja

- spodbuja pozitiven odnos do staranja ter kakovostno in aktivno preživljanje tretjega življenjskega obdobja,
- je prilagojeno njihovim psihofizičnim sposobnostim (knjige z večjimi črkami, e-knjige, zvočne knjige, fizično lahke knjige).

3. Analiza in upoštevanje značilnih in posebnih potreb okolja, dopolnjevanje zbirke z gradivom za uporabnike s posebnimi potrebami in zagotavljanja zadovoljevanja ugotovljenih potreb okolja (informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe)

Zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju

Knjižnica Laško deluje na območju dveh občin, ki obsegata Laško 197 km² s 13.123 prebivalci in Radeče 50 km² s 4.164 prebivalci. Gre za velik in razpršeno poseljen teritorij, kar je za knjižnico vsekakor oteževalna okoliščina. Stopnja brezposelnosti znaša po podatkih ZRSZ za avgust 2021 za občino Laško 7,6 % in za Radeče 7,2 % (slov. povprečje je 7,1 %). Na območju so trije večji kraji: Laško in Rimske Toplice v laški občini ter Radeče v radeški občini. Osrednja knjižnica se nahaja v Laškem, krajevni knjižnici pa sta v Radečah in Rimskih Toplicah. Z oktobrom 2020 je pričela z delovanjem Posavska potujoča knjižnica, ki ima 4 postajališča v radeški občini. Poleg tega je na območju mreže še nekaj naselij, oddaljenih od večjih krajev tudi do 18 km, kjer živi med 600 in 1.000 prebivalcev (Jurklošter, Šentrupert, Zidani Most). Ker na nivoju celjske OOK ni bibliobusne oskrbe, imamo v teh krajih organizirana tri manjša izposojevališča z nekaj stalnega fonda, novosti v njih pa krožijo v obliki kolekcij. Gre za pomično zbirko, ki jo obravnavamo kot organizacijsko enoto z določeno specifikom. Tako upoštevamo standarde in njihova določila glede organiziranosti knjižnične mreže. Izposojevališča so odprta več, kot to zahteva Uredba o osnovnih storitvah knjižnic za potujoče knjižnice. V njih pa organiziramo tudi pravljичne urice in kakšno prireditve za odrasle. Pri velikosti kolekcij in njihovi menjavi upoštevamo Uredbo in Pravilnik o minimalnih pogojih delovanja splošnih knjižnic. Z vsebinskim izborom gradiv upoštevamo značilnosti in potrebe teh naselij. V njih prebiva precej starejših občanov in nekaj otrok, aktivni del prebivalstva pa so pretežno dnevni migranti, v dveh krajih je tudi precej populacije, ki se ukvarja s kmetijstvom. S pomično zbirko na racionalen način poskrbimo za dostopnost knjižničnega gradiva tudi za občane v odmaknjenih krajih.

Omogočanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju delovanja knjižnice

Izhodišče za omogočanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za občane na območju delovanja Knjižnice Laško je upoštevanje Uredbe o osnovnih storitvah knjižnic in čim večje izpolnjevanje Standardov za splošne knjižnice. Osrednja knjižnica v Laškem bo tako odprta 45 ur tedensko. Odprtost organizacijskih enot v skladu z določbami Uredbe bomo izpolnjevali 100-odstotno, takšen bo tudi delež organizacijskih enot z dostopom do vzajemnega kataloga. V knjižnice naše mreže si bomo v letu 2022 prizadevali vključiti 25 % vseh prebivalcev. Navedene odstotne vključenosti pa ne bo mogoče doseči v primeru dolgo trajajočih omejitvenih ukrepov, saj lahko glede prakse zadnjih dveh let rečemo, da največji del eventuelnega upada članstva pripišemo temu, da praktično nismo mogli izvajati bibliopedagoških dejavnosti in drugih promocijskih aktivnosti za povečanje članstva. Obseg knjižnične zbirke posameznih organizacijskih enot je prilagojen velikostim krajev. Včasih nanj vplivajo tudi drugi pogoji, npr. prostorski. Sicer izvajamo nakup za vse enote po določenih standardov, glede na število prebivalcev krajev, s čimer pa v celoti ne zagotavljamo enake dostopnosti vsem občanom do gradiv. Le-to izboljšujemo z medoddelčno izposajo, včasih tudi dostavo po pošti, v manjših krajih pa velikokrat pride gradivo do uporabnikov po prizadevnosti in različnih načinih iznajdljivosti knjižničarjev.

Intenzivno spremljamo tudi izražene želje in potrebe naših članov po gradivih na celotnem teritoriju. Pri informiranju o knjižnični dejavnosti in knjižnicah v knjižnični promociji, na spletu in v lokalnih medijih mislimo na vse občane ter tudi na ta način omogočamo enako dostopnost knjižničnih gradiv.

Upoštevali bomo značilne potrebe okolja

Značilne potrebe okolja so potrebe, skupne celotnemu območju, ki ga pokriva Knjižnica Laško, se pravi območje občin Laško in Radeče. Te potrebe pozorno spremljamo, saj gre za relativno veliko ter redko in razpršeno poseljeno območje, z dvema malo povezanima središčema (Laško, Radeče). Pri nabavi gradiv bomo zaradi tega upoštevali značilne potrebe naših članov in občanov sploh, ki so posledica izobrazbenega nivoja, dokaj nizke formalne izobrazbe določenih skupin prebivalstva, velikega deleža dnevnih migracij in nekoliko nadpovprečne stopnje brezposelnosti. Z nakupom gradiva in drugimi dejavnostmi se bomo vključevali v prizadevanja za spremembe na tem področju. Spremljali bomo poklicno strukturo, starost občanov in značilnosti ciljnih skupin, aktualne gospodarske razmere, brezposelnost. Upoštevali bomo tudi razvojne trende občin, krajev, podjetij, ustanov, različnih organizacij in skupin.

Zavedamo se, da je še posebej pomembno, da knjižnica deluje socialno občutljivo, s poudarki na izpostavitvi knjižničnih gradiv in prireditvah spodbudnega značaja, z izpostavitvijo čim več vsebin poučne narave in informacijami, ki lahko koristijo našim občanom.

Upoštevanje posebnih potreb okolja

Posebne potrebe okolja se nanašajo na posebnosti znotraj območja, ki ga pokriva mreža Knjižnice Laško. Prizadevamo si, da spremljamo in analiziramo razlike ter se trudimo za čim boljše odzivanje nanje.

Pri nabavi gradiva upoštevamo status osrednje knjižnice v Laškem, predvsem pri nakupu bolj raznovrstnega in zahtevnejšega gradiva. Količina knjižne produkcije, ki ji z nakupom skušamo čim bolj smiselno slediti, ter finančne in prostorske omejitve nam tudi v osrednji knjižnici ne dovoljujejo kupovati gradiva v več izvodih, razen v nekaterih primerih, opisanih v prejšnjih točkah. Zavedamo pa se tudi pomena obeh krajevnih knjižnic: Radeč kot središča občine in Rimskih Toplic. Zato za ti dve knjižnici redno skrbimo, da je članom gradivo, ki ga ne moremo kupiti, vedno na voljo z medoddelčno izposajo.

Knjižnice v vseh treh krajih imajo posebno pomembno vlogo na informacijskem, izobraževalnem in kulturnem področju, zato se trudimo njihovo delovanje omogočiti z ustreznim nakupom knjižnega gradiva.

Zagotavljanje knjižničnih storitev za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami

Pri nakupu gradiva posebno pozornost posvetimo tudi tem skupinam. V kolikor je mogoče, kupujemo knjige z večjim tiskom, ki jih tudi ustrezno opremimo z oznakami, in strokovno literaturo, ki je v pomoč pri razumevanju različnih težav, ter primerne e-knjige in zvočne knjige. Glede na potrebe okolja bomo sodelovali s Knjižnico slepih in slabovidnih v Ljubljani.

Poleg te splošne skrbi za prebivalce s posebnimi potrebami se odzivamo in sodelujemo tudi z določenimi skupinami, ki so prisotne v našem okolju. V Laškem tako že več let primerno gradivo in dejavnosti nudimo oddelku učencev z nižjim izobrazbenim standardom. Sodelujemo z oskrbovanci doma starejših, za katere pripravljamo in redno menjujemo knjižne kolekcije ter izvajamo bralne urice (v letu 2021 smo zaradi ukrepov to izvajali zelo okrnjeno). V krajevni knjižnici v Radečah pa sodelujemo s Prevzgojnim domom Radeče pri predstavljanju njihove dejavnosti in s postajališčem potujoče knjižnice.

Upoštevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja

Knjižnica bo skrbela za enakost zadovoljevanja informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb z ustrežno zastopanostjo gradiv na različnih medijih.

Pri nakupu bomo pozorni, da bodo zastopana različna strokovna področja in različne stopnje zahtevnosti in poglobljenosti gradiv.

S posebnim premislekom in zadržanostjo se bomo odločali glede nakupa komercialno motiviranih del, strokovnih del vprašljive strokovne, izrazne, jezikovne ali moralne vrednosti, pri čemer bomo upoštevali Etični kodeks slovenskih knjižničarjev.

Informacijske potrebe:

Zadovoljevanje informacijskih potreb je kot ena naših temeljnih nalog še posebej odgovorna in zahtevna v času poplave informacij, še posebej zaradi "konkurence" pametnih telefonov, družabnih omrežij in epidemije lažnih novic.

Osnova za izpolnjevanje informacijskih potreb je seveda ažurno posodabljanje knjižnične zbirke, upoštevanje različnih vrst knjižničnega gradiva, kvalitetno in zadostno referenčno gradivo, omogočanje dostopnosti do različnih baz podatkov in eventualna izgradnja le-teh (predvsem na področju domoznanstva). Vendar je to le osnova, ki se lahko ponudi obiskovalcem – v smislu relevantnih, točnih in preverjenih informacij. Poleg tega pa je za ohranjanje statusa informacijskega središča v kraju potrebno tudi, da knjižnica razvija informacijsko pismenost svojih članov in da lahko tudi informacijsko pismenim da preverjeno, točno, hitro in vsebinsko bogato informacijo. Ob tem bo potrebno še posebno pozornost nameniti tudi izobraževanju za uporabo klasičnih in preverjenih informacij ter za zaupanje v strokovne in relevantne vire informacij.

Knjižnica Laško bo z nakupom zadovoljevala potrebe po:

- splošnih informacijah (gradivo za priročno zbirko, splošno informativno gradivo, revijalni tisk in informacije na e-virih, dostop do baz podatkov),
- informacijah javnega značaja – na lokalni, delno tudi na državni in evropski ravni (splošno informativno gradivo, elektronske baze podatkov, spletni dostop in informacije, zbrane in posredovane prek spletne strani knjižnice)
- informacijah, povezanih z različnimi družbenimi vlogami in življenjskimi situacijami (nanašajočimi se na izobraževanje, vseživljenjsko učenje, informacijsko opismenjevanje, zaposlovanje, delovno-socialno zakonodajo, delovanje zdravstvenega sistema itd.), ki jih bo zagotavljala z različnim informacijskim gradivom
- domoznanskih informacijah, ki jih potrebujejo naši člani in tudi turisti ter so nujne pri razvoju delovanja turističnih in drugih podobnih organizacij, društev (gradnja klasične in elektronske domoznanske zbirke).

Izobraževalne potrebe:

Kot splošna knjižnica bomo izpolnjevali predvsem splošnoizobraževalne potrebe in potrebe vseživljenjskega učenja, delno pa tudi potrebe formalnega izobraževanja (v kakšnem obsegu in v katerih primerih, bomo navedli pri obravnavi ciljev nakupa za posamične ciljne skupine). Opirali se bomo na strukturo naših občanov in nakup tovrstnega gradiva prilagodili različnim skupinam ter različnim izobrazbenim in zahtevnostnim ravnam.

To bomo konkretno uresničevali:

- s kakovostnim in raznolikim poučnim gradivom za predšolske otroke (za pridobivanje znanj, za spodbujanje vedoželjnosti, ustvarjalnosti)
- pri šolažnji se mladini s splošnimi in širše uporabnimi gradivi, potrebnimi pri formalnem izobraževanju, z gradivi za potrebe študijskih programov, ki se izvajajo v regiji, oz. z gradivi, po katerih obstaja precejšnje povpraševanje tudi v splošnih knjižnicah. Posebno pozornost bomo namenili gradivom, ki naj dopolnjujejo formalno izobraževanje in širijo znanja, ter gradivom za odkrivanje interesnih področij.

- pri mladostnikih tudi z gradivi, povezanimi z oblikovanjem osebnosti v dobi odraščanja, z oblikovanjem življenjskega nazora, s poklicno usmeritvijo, zanimanji na glasbenem in športnem področju, potovanji itd.
- pri aktivni populaciji z zagotavljanjem gradiv, povezanih z gospodarskimi panogami, ki so v večji meri prisotne v našem okolju (zdraviliški turizem, živilska tehnologija, kmetijstvo, različne obrti, papirništvo), in splošnimi znanji, nanašajočimi se na delovna razmerja (delovna zakonodaja, plače, ustanavljanje in upravljanje podjetij)
- s sledenjem potrebam po gradivih, ki jih narekuje vsakdanje življenje (medsebojni odnosi, vzgoja, zdravje, etika in osebna rast, varstvo okolja, zdravo prehranjevanje in pridelava hrane, pa tudi sprostitvene in druge prostočasne dejavnosti)
- za starejše z gradivi za pomoč pri vseživljenjskem izobraževanju, ohranjanju telesne in duhovne vitalnosti, pomoč pri zdravstvenih in drugih starostnih težavah, še posebej povezanih s socialno vključenostjo
- še posebno pozornost pri nakupu bomo namenili ponatisom izvernih slovenskih strokovnih del za mladino in odrasle
- poseben poudarek bomo dajali kvalitetni humanistični literaturi, ki vzpodbuja razmišljanje, kritičnost in naravnost k demokratičnosti
- ob hitrem tehnološkem razvoju z gradivom, ki bo člane seznanjalo z novimi tehnologijami in mediji ter jih navajalo na pravilno in smotrno uporabo le-teh.

Raziskovalne potrebe:

Na območju, ki ga pokriva naša knjižnica, ni klasičnih raziskovalnih inštitucij. Ne glede na to pa ima knjižnica posluš za potrebe tistih posameznikov in ustanov, katerih raziskovalno delo je pomembno za kulturni, turistični in gospodarski napredek območja. V tem smislu bomo poudarjali predvsem nakup in zbiranje domoznanskih gradiv in drugih gradiv, nanašajočih se na potrebe za raziskovanje krajev, njihove zgodovine, kulturnozgodovinskih in naravnih danosti, kulturne dediščine, promocije krajev, in sicer za pripravo različnih projektnih nalog šolajoče se mladine, društev, turističnih institucij, pa tudi raziskovanja posameznikov (diplomska dela in raziskave, povezane z našim okoljem, tistih, ki ustanavljajo podjetja, se prestrukturirajo ...).

Pozorni bomo na gradiva, ki so lahko v pomoč pri nastajanju različnih prispevkov, analiz na lokalni ravni (npr. za različne domoznanske publikacije, gradiva, zanimiva za lokalne oblasti).

Kulturne potrebe:

Pri upoštevanju kulturnih potreb posameznikov in skupin si moramo najprej prizadevati za oblikovanje kvalitetnih leposlovnih zbirk, tako za odrasle kot otroke in mladino.

- Skrbeli bomo za dostopnost vseh kvalitetnih izvernih slovenskih literarnih del v zadostnem številu in zastopanost v celotni mreži ter ponatisov slovenske leposlovne klasike, kakovostne mladinske in otroške literature. Poleg tega se bomo trudili za dostopnost tuje kvalitetne prevedene literature, v določeni meri pa tudi žanrske literature, pri kateri se bomo posluževali nakupa cenejših izdaj. Omejeno število izvernih ali prirejenih leposlovnih del v evropskih jezikih bomo kupovali predvsem za potrebe jezikovnega izobraževanja. Skrbeli bomo za vključevanje vseh zvrsti leposlovja: poezije, proze, dramatike, esejistike in drugih. Pozorni bomo tudi na različno zahtevnost leposlovne literature. Tovrstna uravnoteženost in sorazmerna zastopanost namreč lahko knjižničnemu kadru omogoča literarno vzgajanje bralcev in široko vključenost članov knjižnice v različne projekte bralne kulture.

- Prizadevali si bomo tudi za nakup kvalitetne in raznolike leposlovne zbirke mladinske književnosti, kjer bomo še posebej pazili na jezikovno in likovno ustreznost, pri čemer nam bo v pomoč znak kakovosti zlata hruška, uvrstitev na priporočilni seznam mladinske književnosti (priročnik MKL) ipd. Pri učencih in dijakih se bomo še posebej trudili z izpostavljanjem kvalitetnih in zanimivih del, pri navduševanju za branje in navajanje k rednemu neobveznemu prebiranju leposlovja.

- Prav tako bomo skrbeli za kvaliteto pri nakupu gradiva s področja drugih umetnosti, kot so:

- monografije z urbanističnih, arhitekturnih, slikarskih in drugih področij likovnih umetnosti
- zvočni posnetki različnih kvalitetnih glasbenih zvrsti in strokovna literatura, nanašajoča se na glasbo, notno gradivo glasbenikov z našega območja, literatura o plesu
- kvalitetni filmi, predvsem domače in evropske produkcije
- monografije umetniških fotografij.

4. Razvijanje branja, bralne kulture, bralne in informacijske pismenosti:

Pomen branja – predvsem poglobljenega, dolgotrajnega in osredotočenega branja – je v času pametnih telefonov ter pridobivanja hitrih in nepreverjenih informacij še toliko pomembnejši. Na drugi strani sta razvoj tehnologije in način življenja vedno bolj nenaklonjena tovrstnemu branju, čeprav je dokazano koristno oz. celo nujno za optimalen razvoj človeka.

Zato si bomo prizadevali za pomen branja že v predbralnem obdobju, ko otroku berejo še drugi, in seveda kasneje - samostojno branje v času odraščanja. Ob knjigi otrok bogati besedni zaklad, razvija in bogati govor, prek govora mišljenje in inteligenco, razvija domišljijo. Knjiga mu nudi estetsko ugodje, iz knjig pridobiva znanje o okolju, o ljudeh, naravi, običajih, zgodovini. Ta znanja potrebujemo vsi, da bolje razumemo svet in se v njem lažje znajdemo. Zaradi tega je pomembno tudi zgodnje obiskovanje knjižnice. Ko to postane redno, je knjižnica za otroka, poleg izposoje, tudi prostor za učenje, druženje, preživljanje prostega časa, sprostitev in še kaj, za kar si splošna knjižnica prizadeva, da bi postalo vseživljenjska vez.

Pri razvoju bralne kulture so nadvse pomembne različne dejavnosti, ki jih knjižnica pripravlja sama ali pa se vanje vključuje, izvaja pa jih v vseh enotah. Seveda pa je osnova za tovrstne aktivnosti primerno oblikovanje zbirk po vseh enotah knjižnične mreže ter izpostavljanje in promocija še posebno kvalitetnih del. Posebno pozornost bomo posvetili izboru izvirnega slovenskega leposlovja, izvirnim slovenskim klasikom, kvalitetnim ponatisom leposlovja in strokovnih knjig za odrasle in mladino ter publikacij v javnem interesu, ki sta jih v zadnjem letu finančno podprli Javna agencija za knjigo in ARRS.

Organizacija različnih oblik dejavnosti, povezanih z branjem in bralno kulturo, je v naši knjižnici dobro razvita, v letu 2022 pa bo še posebej odvisna od epidemioloških razmer. V primeru dlje časa trajajočih omejitev bomo določene te aktivnosti v omejenem obsegu poskušali izvesti tudi v e-okolju.

Pri dejavnostih za spodbujanje bralne kulture pri otrocih bomo še naprej sodelovali z vzgojnimi in izobraževalnimi ustanovami ter starši in si bomo, kot doslej, prizadevali za privzganje in razvijanje bralnih spretnosti in navad. Tako bomo:

- Za predšolske otroke nadaljevali z rednimi tedenskimi obiski oz. pravljničnimi uricami, izvajali bralno značko za predšolsko mladino. Pripravili bomo tudi "bralne vrečke" s tremi knjigami za izposajo otrokom, ki obiskujejo podružnične šole. Za čim boljši potek teh dejavnosti bomo poskrbeli z nabavo ustreznega gradiva.
- Sodelovali s šolskimi knjižnicami pri zagotavljanju potreb po zadostnem številu knjig za obvezno branje, bralno značko, razna tekmovanja, seminarske in raziskovalne naloge v okviru osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja. Z osnovnimi šolami bomo tudi sodelovali pri oblikovanju programov za šolske bralne obveznosti oz. aktivnosti.
- Organizirali bomo noč branja, skupaj z osnovnimi šolami.
- Skupaj s KTRC Radeče bomo pripravili bralne aktivnosti.
- Mlade bomo motivirali za branje prek družabnih omrežij.
- Med poletnimi počitnicami bomo nadaljevali z lepo sprejetim projektom »Poletni bralci«.
- Vključevali se bomo v različne projekte za spodbujanje bralne kulture odraščajoče mladine (projekt Rastem s knjigo, vseslovenski Megakviz), samoiniciativno pa organizirali pogovore z mladimi o zanje zanimivi literaturi in njihovem literarnem ustvarjanju ter organizirali srečanje z mladinskim pisateljem.

- Tudi v letu 2022 bomo z nalepko Zlata hruška označevali otroške in mladinske knjige, ki bodo prejele to priznanje. Na ta način bomo spodbujali izposajo kakovostnih del.

Za odrasle:

- Organizirali bomo bralno značko za odrasle in pogovore o prebranih delih (to bomo podkrepili z več izvodi gradiva, ki ga bomo priporočali).
- V lokalnem časopisu Laški bilten in na spletni strani bomo predstavljali kvalitetne literarne novosti ter pripravljali tiskane in spletne priporočilne sezname literature različnih žanrov oz. za različne priložnosti, npr. za poletno branje.
- Z literarnimi večeri in predavanji bomo promovirali literarne novosti, avtorje in branje na sploh (v sodelovanju z občino, JSKD OI Laško, pisatelji, založbami).
- Kot pomoč bralcem pri izboru kakovostnih literarnih del bomo uporabljali vseslovenski portal Dobreknjige.si, ki ga soustvarjajo slovenske splošne knjižnice.
- V letu 2022 bomo ob 120-letnici smrti Frana Orožna in 100- obletnici organiziranega planinstva v Laškem pripravili planinsko bralno značko.
- Naše obiskovalce bomo opozarjali na knjige, zanimive prispevke in kulturne dogodke z izpostavljanjem gradiv na knjižnih policah, v vitrinah, panojih oz. izpostavljenih mestih, obveščanjem ter individualnimi pogovori in kvalitetnim svetovanjem.
- Izvajali bomo bralne urice in dostavo gradiv oskrbovancem Doma starejših Laško.
- V Radečah je l. 2019 začel delovati Center za starejše »Dobra energija«, za katerega bomo pripravili kolekcije knjig in pogovore o knjigah.
- Trudili se bomo, da bodo med uporabniki zaživela ponudba zvočnih knjig prek portala Audibook.
- Več pozornosti bomo namenili oblikovanju in uporabi e-gradiv, dostopnih prek spleta.
- Seveda si bomo prizadevali tudi za množičnost, za permanentno povečevanje članstva, obiskovanja knjižnice, izposoje gradiv ter storitev na dom in v knjižnici.

Z vsemi tovrstnimi oblikami bomo razvijali bralne navade, spodbujali branje in na različne načine usmerjali bralce h kvalitetnemu branju, kritičnemu presojanju in razmišljanju o prebranem.

Za spodbujanje bralnih spretnosti in navad pri najmlajših bralcih bomo skrbeli z zbirkami gradiv z velikimi črkami in s kvalitetnimi slikanicami z manj teksta. Še posebej bomo skrbeli za bralni razvoj pri otrocih in mladostnikih, pri katerih opažamo odpor do branja ali izrazito naravnost k lahkemu čtivu, ki jo včasih zasledimo tudi pri nekaterih odraslih.

Prizadevali si bomo za strokovno izvajanje nabave, za timsko delo na tem področju in za sistematično pripravo nanjo.

Razvoj informacijske pismenosti:

Pojem informacijska pismenost pomeni, da znamo prepoznati in opredeliti svojo informacijsko potrebo, najti informacije, jih oceniti, vrednotiti, izbrati za nas primerne ter jih učinkovito uporabiti. Naloga splošne knjižnice je, da ustvarja možnosti za razvoj informacijske pismenosti, promovira uporabo različnih informacijskih storitev in učenja ter informacijsko opismenjuje. Knjižničar sam mora biti informacijsko opismenjen, da lahko na tem področju ustrezno pomaga uporabnikom knjižnice.

Osnova informacijske pismenosti je dostopnost raznovrstnih informacijskih gradiv - enciklopedij, leksikonov, priročnikov. Skrbeli bomo za nakup računalniške literature, baz podatkov (omogočali bomo oddaljen dostop do naročenih elektronskih virov), nudili povezave do spletnih portalov za različne ciljne skupine. Posebno pozornost bomo namenili ponudbi informacij javnega značaja, s povezavami na naši spletni strani, omogočanjem dostopa do portala Tax-Fin-Lex, Ebsco host, Ebonitete.si in Press Reader, arhiv časnika Večer (seveda poleg klasičnih gradiv, ki prinašajo te informacije). Občane bomo opozarjali in navajali na uporabo elektronskih virov, jim nudili njihovo izposajo na dom ali uporabo v knjižnici.

V letu 2021 je Knjižnica Laško v okviru projekta LAS Čebela bere med sodelovala pri pripravi priročnika za digitalno opismenjevanje Enostavna uporaba e-storitev, ki vključuje področja (e-uprava, e-zdravje, e-bančništvo, e-storitve v knjižnicah itd.). Prizadevali si bomo, da bi te vsebine čim bolj približali občanom.

Izvajali bomo individualno in skupinsko informacijsko opismenjevanje, v skladu z ukrepi COVID-19, prilagojeno predznanju ciljnih skupin in posameznikov. Nadaljevali bomo s klasičnimi oblikami bibliopedagoške dejavnosti za osnovnošolce in z računalniškim opismenjevanjem starejših v okviru računalniških krožkov UTŽO. Tečaje informacijskega opismenjanja bomo izvajali tudi po enotah.

5. Stanje in načrtovan obseg nakupa novih enot knjižničnega gradiva

Preglednica 1: Podatki o stanju knjižnične mreže

Organizacijska enota	Število prebivalcev	Število enot knjižničnega gradiva		Odprtost / ur na teden ¹
		zaloga	načrtovan nakup	
Knjižnica Laško	9.135	68.983	1.395	45
Izposojevališča	2.043	5.028	110	6
Knjižnica Radeče	4.166	25.605	540	23
Knjižnica Rimske Toplice	1.945	18.681	352	14
Posavska potujoča knjižnica	4.166 *	**	106	***

* - Vsi prebivalci območja občine Radeče, kjer so postajališča Posavske potujoče knjižnice.

** - Podatke o zalogi Posavske potujoče knjižnice (PPK) prikazuje Valvasorjeva knjižnica Krško kot upravljavka PPK.

** - Postajališča PPK so organizirana in odprta skladno z Uredbo o osnovnih storitvah knjižnic.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018-2028

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice med drugim določajo tudi razmerja oz. število enot knjižničnega gradiva glede na število prebivalcev tako pri oblikovanju knjižnične zbirke kot tudi za posamezen letni nakup. Ob upoštevanju števila prebivalcev posameznih krajev se bomo poskušali čim bolj približati Strokovnim priporočilom in standardom glede oblikovanja knjižnične zbirke po sestavi, aktualnosti in obsegu, glede na planirana sredstva pa standardov v celotnem obsegu ne bomo mogli doseči (za več glej točko 8). Gradivo bomo razdelili po organizacijskih enotah glede na število prebivalcev, ki gravitirajo nanje, upoštevajoč obsežnejšo referenčno in domoznansko zbirko osrednje knjižnice, za katero bomo sorazmerno kupovali tudi več zahtevnejšega in bolj specifičnega gradiva (Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah in stroškov krajevnih knjižnic).

Prizadevali si bomo, da bi kar najbolj sledili priporočilom nacionalne politike za kulturo, ki se nanaša na:

- povečanje deleža uporabnikov knjižnic v celotni populaciji, zlasti povečanje deleža odraslih,
- načrtovanje nakupov publikacij v javnem interesu, ponatisov slovenske izvirne leposlovne klasike in ponatisov izvirnih slovenskih strokovnih del za mladino in odrasle, otroške in

¹ Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS št. 29/03) v svojem 13. členu opredeljuje minimalni obseg obratovalnega časa knjižnice, ki je za posamezno vrsto knjižnic:

- osrednja in osrednja območna: 8 ur dnevno, 5 dni v tednu, ob sobotah 5 ur,

- krajevna knjižnica: 4 ure tedensko (do 2000 prebivalcev), 15 ur tedensko (do 6000 prebivalcev), 4 ure dnevno, 5 dni v tednu (nad 6000 prebivalcev).

- mladinske literatura z znakom kakovosti »zlata hruška«, iz priporočilnih seznamov Centra za mladinsko književnost pri MKL ipd.,
- zagotavljanje večjega deleža zahtevnejše literature s poudarkom na slovenskih avtorjih v knjižničnih fondih,
 - zagotavljanje večjega deleža umetniške avdiovizualne produkcije s poudarkom na slovenski in evropski produkciji,
 - intenzivnejše informiranje uporabnikov o kvalitetni literaturi,
 - rast izposoje in uporabe gradiva, predvsem strokovnega in zahtevnejšega leposlovnega v tiskani in elektronski obliki,
 - skrb za slovenski jezik, knjižnično vzgojo in informacijsko opismenjevanje (poudarek na izobraževanju uporabnikov za rabo knjižničnih gradiv in storitev),
 - rast bralne kulture in promocije slovenske knjige,
 - uveljavljanje oz. približevanje izpolnjevanju določil in smernic Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice,
 - doseganje ustreznega števila računalniško opremljenih delovnih mest z dostopom do interneta za uporabnike, predvsem za podporo državljanom pri dejavnostih civilne družbe in uporabi e-storitev države,
 - razvoj spletnih storitev za dostop do knjižnic in za njihovo enostavno uporabo na daljavo,
 - digitalizacijo določenih knjižničnih zbirk in razvoj e-vsebin, zlasti za potrebe šolajoče se mladine, za lokalno izobraževanje ter razvoj turizma in kreativnih industrij,
 - intenziviranje izobraževanja zaposlenih bibliotekarjev za potrebe vseh dejavnosti v sodobni knjižnici,
 - dejavno vključevanje digitaliziranih knjižničnih vsebin v mrežo na področju kulturne vzgoje.

6. Načrtovan obseg nakupa naslovov po zvrsteh, zastopanost knjižničnega gradiva različnih vrst, oblik in dostopnosti

Preglednica 2: Podatki o načrtovanem razmerju nakupa gradiva glede na zvrst

Priporočeno	Stroka do 50%	Leposlovje do 50%	Skupaj 100%
Načrtovano	55 %	45 %	100 %

Skušali bomo zagotoviti ustrezno razmerje med leposlovnim (45 %) in strokovnim gradivom (55 %), kar pa je v veliki meri odvisno od ponudbe na slovenskem založniškem trgu in tudi od potreb lokalnega okolja.

Pri **leposlovnem gradivu** bomo skrbeli, da bodo zastopane vse zvrsti in žanri ter dostopna literarna ustvarjalnost različnih narodov. Še posebej bomo pozorni na slovenske avtorje. Prizadevali si bomo, da bodo vsi kupljeni naslovi ustrezali vsaj osnovnim kriterijem literarne in likovne ter druge umetniške kvalitete.

Pri nakupu **strokovnega gradiva** bomo skrbeli, da bodo različna strokovna oz. znanstvena področja zastopana čim bolj enakomerno in v skladu s potrebami uporabnikov. Zagotavljali bomo gradivo z različno stopnjo poglobljenosti in različnim nivojem zahtevnosti, da bi tako lahko zadovoljili različne stopnje izobrazbe in znanj uporabnikov.

Prav tako bomo pozorno spremljali splošno strokovno literaturo. Za naše enote, v katerih opazamo pomanjkljivosti na določenih tematskih področjih, bomo v povečanem obsegu kupovali tovrstno gradivo.

V Knjižnici Laško kot osrednji knjižnici bomo praviloma kupovali več naslovov strokovnega gradiva in zahtevnejšega leposlovja v primerjavi z enotami. Zaradi tega bo v osrednji knjižnici odstotek strokovne literature višji kot v enotah. Z dobro komunikacijo med organizacijskimi enotami bomo zadovoljevali potrebe vseh uporabnikov v naši mreži po gradivu, ki ga kupimo samo v enem izvodu, z ažurno izposajo med organizacijskimi enotami. Skladno z zgoraj povedanim bo odstotek leposlovnega gradiva v enotah višji. Omeniti pa je

potrebno tudi, da je posebne pozornosti pri nabavni politiki deležna Knjižnica Radeče, ki je sicer enota, a je kot občinska knjižnica deležna temu primerne nabavne politike.

V zadnjih letih največ pozornosti pri nakupu neknjižnega gradiva posvečamo dostopu do e-knjig, zvočnih knjig in elektronskih podatkovnih zbirk z možnostjo oddaljenega dostopa. V manjšem obsegu kupujemo tudi e-gradivo na fizičnih nosilcih (glasbene posnetke, videograme) in drugo neknjižno gradivo, kot so razglednice domoznanskega značaja, zemljevidi, drobni tiski, igrače itd.

Pri izboru neknjižnega gradiva upoštevamo različne vsebinske kriterije. Navajamo jih glede na vrste gradiva:

a) zvočni posnetki:

Prednost pri nakupu imajo otroške pesmice in pravljice, produkcija domačih skladateljev in kvalitetnejše izdaje popularne glasbe. Pri tujih glasbenih izdajah si prizadevamo za ustrezen izbor raznovrstnih glasbenih žanrov (od popularne glasbe do klasike).

b) videoposnetki:

Pri nakupu dajemo prednost mladinskim filmom, sinhroniziranim risankam, filmom po literarnih predlogah, nagrajenim filmom in gradivu s poučno in vzgojno vsebino. Še posebno pozornost namenjamo kvalitetnim filmom slovenske in evropske produkcije.

c) e-knjige in zvočne knjige:

Našim uporabnikom že več let omogočamo izposojlo e-knjig prek portala Biblos. Trudimo se s premišljenim in usmerjenim nakupom zagotoviti čim primernejše naslove oz. licence glede na naše potencialne uporabnike. Od leta 2020 jim prek portala Audibook omogočamo tudi izposojlo zvočnih knjig.

d) e-viri:

Pri nakupu e-virov smo pozorni na izobraževalno gradivo. V sodelovanju z NUK-om in Osrednjo knjižnico Celje (OKC) bomo našim članom omogočali dostop (tudi oddaljen) do različnih elektronskih baz: Tax-Fin-Lex, Ebonitete.si, Ebsco host, Press Reader in Arhiv časnika Večer. Vse našteje e-baze promoviramo prek naše spletne strani, z informacijskimi zgibankami, s predstavitvami v lokalnem časopisu in z izobraževanjem uporabnikov.

Preglednica 3: Podatki o načrtovanem razmerju nakupa gradiva glede na namen

Priporočeno	Mladina 25-30%	Odrasli 70-75%	Skupaj 100%
Načrtovano	29 %	71 %	100 %

Za **otroke in mladino** načrtujemo nakup 29 % vseh naslovov letnega nakupa. Prizadevali si bomo tudi za nakup kvalitetne in raznolike leposlovne zbirke mladinske književnosti, kjer bomo še posebej pozorni na jezikovno in likovno ustreznost. Prednost bomo dajali slovenskim avtorjem pred tujimi. Prednost pri nabavi bodo imela nagrajena in posebej izpostavljen dela mladinske književnosti (že navedeno v besedilu).

V krajevnih knjižnicah bo delež naslovov za otroke in mladino nekoliko presegel 30 %, saj sodijo mladi v kategorijo, ki ji v enotah namenjamo še posebno prioriteto.

7. Načrtovan obseg nakupa in zastopanosti e-knjig in zvočnih knjig v zbirki

Za izboljšanje dostopnosti do digitaliziranih leposlovnih in strokovnih publikacij v slovenskem jeziku, v povezavi s promocijo branja in dvigu bralne kulture načrtujemo nakup 93 naslovov e-knjig (Biblos) in 100 naslovov zvočnih knjig (Audibook). Nabava bo v skladu z nabavno politiko knjižnice, torej da naslovi ustrezajo našim vsebinskim kriterijem oz. predlogom bralcev (klasična dela slovenskih in tujih avtorjev, nagrajena leposlovna dela, dela, vključena v sezname bralne značke itd.). Knjižnica bo praviloma kupovala po 1 licenco. V sodelovanju s knjižnicami na območju bomo sofinancirali nakup zbirke PressReader in tako povečali ponudbo naslovov časnikov in časopisov. Zagotavljali bomo tudi dostopnost do nekaterih baz podatkov z možnostjo oddaljenega dostopa.

Uporabnikom bomo nudili pomoč pri uporabi.

8. Utemeljenost odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja

Strokovna priporočila pri načrtovanju nakupa knjižničnega gradiva in oblikovanju knjižničnih zbirk v naših enotah so nam vseskozi v veliko pomoč. Zato se trudimo, da jih čim bolj upoštevamo. Najizrazitejše odstopanje pri načrtovanju nakupa za prihodnje leto je zagotovo pri načrtovanem številu izvodov. Višina sredstev nam ne omogoča, da bi dosegli priporočila Standardov 250 enot na 1.000 prebivalcev. Načrtujemo 144 enot na 1.000 prebivalcev, pri čemer se zavezujemo, da bomo ob uskladitvi glede na odločbo ministrstva – če bo potrebno – povišali lastna sredstva, da bomo dosegli vsaj 150 enot na 1.000 prebivalcev, kar določa pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe. Zato bo morala biti naša nabava še toliko bolj ciljno usmerjena in preudarna, da bomo z njo kljub tovrstnemu primanjkljaju čim bolj izpolnjevali zadane naloge v okviru letnega nakupa gradiva. Pri odstopanjih pri načrtovanju nakupa lahko še enkrat ponovimo, da gre za manjša odstopanja pri enotah, kar je razumljivo, saj je značaj knjižničnih zbirk v krajevnih knjižnicah drugačen in še bolj osredotočen na aktualnost in sprotost knjižničnega gradiva. Medtem pa je gradnja knjižnične zbirke osrednje knjižnice celovitejši proces, tudi s poudarkom na temeljnem in trajnem knjižničnem gradivu, ki je z meddodelčno izposojjo dosegljivo v celotni mreži knjižnice. Pri oblikovanju zbirke osrednje knjižnice se trudimo v čim večji meri dosežati razmerja, odstotke ipd. iz strokovnih priporočil. Odstopa sicer visok delež knjižničnega gradiva na prebivalca, ki pa ga bomo z ažurnejšo in posodobljeno politiko ter prakso knjižničnega odpisa popravili v naslednjih letih.

9. Povezovanje z deležniki v okolju (medknjižnična izposoja, osrednja območna knjižnica, z drugimi tipi knjižnic) za izboljšanje vseh elementov knjižničnega sistema, promocija knjižničnih zbirk

Gradivo, ki ga nimamo v naših knjižničnih zbirkah, pa ga člani potrebujejo zlasti za študijske in raziskovalne namene, ažurno priskrbimo z **medknjižnično izposojjo** iz drugih slovenskih knjižnic. Enako hitro in skrbno se tudi sami odzovemo na potrebe MKI drugih slovenskih knjižnic. Na območju, ki ga pokriva Knjižnica Laško, sodelujemo z vsemi šolskimi knjižnicami.

Z osrednjo območno knjižnico sodelujemo v okviru nalog, ki so opredeljene v Pravilniku o osrednjih območnih knjižnicah. V tem oziru se pri medknjižnični izposoji poslužujemo za naše uporabnike brezplačne izmenjave knjižničnega gradiva s knjižnicami na območju, kar je v preteklih letih precej povečalo uporabo te storitve. Prek NUK-a dostopamo do naročenih elektronskih baz podatkov in prek te institucije omogočamo oddaljeni dostop do e-baz. V okviru območnosti se bomo udeleževali tudi strokovnih izobraževanj, povezanih s portalom

Kamra itd. Knjižnične zbirke promoviramo z izpostavljanjem novitet z anotacijami, predstavitvami na spletni strani in v lokalnem časopisu ter medijskimi dogodki.

S Posavsko potujočo knjižnico, pri kateri sodelujemo Valvasorjeva knjižnica Krško, Knjižnica Brežice, Knjižnica Sevnica in Knjižnica Laško, smo izboljšali dostopnost do knjižničnih storitev na območju občine Radeče, kar za to območje pomeni kvalitetni preskok in pomemben mejnik v razvoju knjižničarstva.

Laško, 19. 11. 2021

direktor
Matej Jazbinšek

Pri izdelavi Letnega načrta smo uporabili naslednja zakonska in podzakonska določila in strokovne dokumente:

- razpisno dokumentacijo
- Zakon o knjižničarstvu
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028)
- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost; strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013-2020
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017
- Rampih S.: Nabavna politika v splošnih knjižnicah, 2010
- Novljan S.: Navadna knjižnična zbirka, 2011
- Novljan S.: Apologija za krajevno knjižnico, 2013
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe
- Uredbo o osnovnih storitvah knjižnic
- Iffline smernice za oblikovanje dokumenta o nabavni politiki
- Odlok o ustanovitvi Javnega zavoda Knjižnice Laško
- Poslovno poročilo Knjižnice Laško za leto 2020
- Lokalni program kulture Občine Laško za obdobje 2018–2021
- podatke o financiranju nakupa knjižničnega gradiva s strani ustanoviteljev
- SURS (statistični podatki)
- ZRSZ (statistični podatki)
- Različne sezname, povezane s knjižno produkcijo (JAK, ARRS, NUK, MKL)